

Megjelen minden második
vasárnap.

lapnyelvényes és lefűrés szerkesztő:
РАЧЪ СЪУЛА

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Sopron, Ó-gabonatér 18. sz.

ELŐRE

FIGYELTEN KRITIKAI BESZÁM.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
helyben háztól számlára vagy vidékre
postán küldve.

egész évre 6 K - 1
fél évre 3 K - 1
negyed évre 1 K 50

Egyes szám ára 10 fillér.

Bírdetéseket felvesz és jutá-
nyosan közöl a kiadóhivatal.

Állami házbéruzsora.

(h) Van olyan is, még pedig reme-
kül kifejlődve, szabályrendeletekbe öntve,
törvényszerűleg szentesítve.

Nagy háziur az állam, számtalan
épület felett rendelkezik melyek millió
és millió korona értékét képviselnek és
amelyek korláta értékesítéséről körömfönt
uzsoráskodással gondoskodik az állam.

Létezik ugyanis, még a 80-as-ek
ben kelt valamini miniszteri szabályrendelet
féle intézkedés, mely szerint mind azok az
állami alkalmazottak, akiknél a szolgál-
tátal érdeke megkívánja azt, hogy a
hivataluk mellett lakjanak, a számukra
kijelölt természetben lakást a lakbér-
illetményük fejében elfogadni köte-
léseknek.

Igen ártatlannak látszó intézke-
dés ez, lényegében azonban melyesés
uzsora és közel existencia kérdése az
általa sújtott kis fizetési alkalmazottakra
nézve. A nagyobb fizetésűekre egy-
szerint azért nem, mert azokat ez a
rendelet nem érinti, hisz ha értenél
őket, — meggyőződésünk szerint, — ez
a rendelet úgy sem lehetne már.

A turpiság a „lakbérilletményők
fejében elfogadni kötelesek” intéz-
kedésben rejlik. Ez t. i. annyit jelent,
hogy az illetményszabályzat szerinti
lakbérilletménye helyett, az alkalmazott
azt a lakást kapja, a melyet számára
kijelölnek, és kijelölnek olyat, a mely
az őt megillető lakbérilletmény értéké-
nél nem csak jóval alacsonyabb, de rendszeren
annak felet sőt nyereségrest sem űli
meg. És ez — mondandó — a rendes
eljárást, kivétel alig akad és a hol az
értékárnyány tényleg valamivel kedvezőbb,
az nem a lakás, hanem az ezzel kap-
csolatos hozzátartozás értékében, a
kertben, földben, fűtésben, világításban,
vagy ehhez hasonló járulékokban rejlik.
Ez az eset azonban ritkaság és még
ott is a hol fennáll, az alkalmazott meg-
rövidítésével és károsításával jár.

A helyzet anomáliája azonban még
is első sorban abban rejlik, hogy ezen
intézkedés következtében hygienikus szem-
pontból, a lakások túlszűfoltagsága követ-
keztében, helyenként már egyenesen bot-
ránys állapotok teremtettek.

A nagyobb városok, előlük a fő-
város, a köznyomor szűllte ilyenmő
állapotok javítása érdekében megmoz-
gatva egész apparátusát, az állam álli-
telagos támogatással mellett hivatalos és
társadalmi akciójukban szinte emberfeletti
erőmegfeszítéssel fáradoznak; maga az
állam pedig, saját száz- és százezer lelket
felölőle státuszában szabályrendeletek
iktatja az állami lakások túlszűfoltagsá-
tát és ezzel járó egészségellen és nyomorúsá-
gok elémődot.

Az állami egy szobás lakások leg-
többjébe tízen vagy tízenketten vannak be-
szűfoltva, sőt a jobb, két szobás és már
1200 egész 2400 korona évi fizetéssel
ellátott hivatalnokok által lakott lakásokba
is helen, nyolcan, sőt többen is „laknak”.

Nem mesebeszéd ez, sem légből
kapott feltevés. Tessék csak példaul —
a keznel fekvőt kapva ki a sok ezer
közül — kirándulni a köhődi fegyházba
és az ottani fegyőrőknek, előmunkások-
nak és egyéb alkalmazottaknak lakásait
megnézni és botránys állapotokat fognak
találni. Mészáros Antal legyőr fele-
gész és 10 gyermekével „lakik” ilyen
egy szobásnak nevezett lakásban. Gabics,
a szakács, ugyan csak tízed magával,
számtalan mások heted, nyolcad, kilenced
magával és ott van végül a helybeli
királyi fogház felügyelője, ki két szobás
lakásba ugyan csak heted magával van
bezsűfoltva.

Oly botránys állapotok ezek,
melyekért a városi fizikus, ha teszem
azt ilyet a Halász- vagy Kis-utcában
megszámlálná, az egész városi rendőrséget
mozgósítaná.

Eddig, ebben az alakban az állam
eljárása még csak merénylet számba
megy a közegészség és szociális követel-
ményekkel szemben. Azzal az intéz-
kedésével azonban, hogy ezeket a laka-
sokat az alkalmazott lakbérilletménye
fejében kötelese elfogadni, egyenesen
uzsorássá válik, uzsoráskodva saját
alkalmazottain.

Az ezeket a lakásokat lakó alkal-
mazottak az illetményszabályzat szerint
300—350 korona lakbért élveznek,
így tehát az állam 300—350 koronával
értékelti azt a lakást, melyért ilt a
város közepén sem lehetne többet szedni

100—120 koronánál. Még jobban illusz-
trálja az állam eljárásait az a körülmé-
ny, hogy midőn az idén tavaszkor,
szociális kényszer alatt, alkalmazottainak
lakbérilletményét tetemesen emelni kény-
telen volt és ezt azall a határozott ki-
jelentéssel tette, hogy ezen lakbérrelemlést
tulajdonképp fizetésellenesnek és eszelenek
a napi szükségletek s az elegendnek
könnyebb fedeztetésének tekintése, azok-
nak az alkalmazottaknak, akik a természet-
beni lakás „élvezeténél” átkával sujtattak,
eből a jöletményből semmi sem jutott.
Annak az ösdi rendletnek a vissza-
vonása érdekében senki sem szólalt fel,
annak létezése és átka senkinek sem
jutott eszébe, hisz csak a kis hivatal-
juttatókat meg a szolgákat sújtja. A
miniszteriumban tőlo nagy urak eből
mit sem tudnak — érenek.

Van azonban emnek a rendletnek
még egy másik nem kevésbé sérelmes
oldala is. A szolgálati jártával emelkedik
az alkalmazott fizetése és ezzel arányosan
a lakbéré is. A fizetéssel karöltve járó
lakbérrelemlés azon szociális érzék ki-
folyása, hogy az időmultával beálló kívá-
natos és minden telhető eszelenközöllel
előmozdítandó családszaporulata nagyobb
lakást szükségessé teszi. A természetbeni
lakást „élvezetűkre” azonban és szociális
tenyöző nem érvényes, esetleg életfogy-
tiglan maradnak abban a szűk, egészség-
telen botránys helyzetet teremtő laka-
sban és még a többi nem „élvező” kar-
társai idő multával a két sőt három-
szoros lakbérre tesznek szert, ok még
a nyomorúsagos lakás szűllte nehezebb,
magas és költségesebb-életviszonyokért
sem kapnak kárpótlást.

Ha alkalmazottjaival valamely ma-
gánvalalkozó banna el így, azt az egész
emberiség hangos helyeslése közepelt
egyszeriten agyonköveznék.

A soproni iparosmozgalom zülléséhez.

II.

Vereség a kamarában.

Legutóbbi számunkban pontról-pontra
kimutattuk, mikép került lejőre a soproni
iparosmozgalom. Iparosaink egyszerűen fel-
tették az üresfejű sajhűsőknek, akik eszerben-

Gummisarok, cipőkrem, cipősámf, cipőkötő, szállagrtartó, gyöngycsokor
és mindennemő díszmő bőrök nagy választéka.
Világhírű „O'SULLIVAN” gummisarok
és „IDA” cipőkrem egyediült raktára
FLEISCHER JÓZSEF UTÓDA
börkereskedésében
SOPRON, SZÉCHENYI-TÉR 20.

STESSEL SIMON épületfa és szőlőkarók raktára (Deák-tér 4. sz.)

hagyták őket, míhelyt a választásnak vége volt és nem volt többé szükse a szavazataikra. Így iparosaink most celláimra vezető neküi leveleynök, egyik feloldás után a másikba esnek és — sajna — maris nevelésges szerepet kezdenek játszani a közéletben. Hogy mily helyes elcsúszással itéltek meg iparosaink helyzetét, bizonyítja a hozzáink érkezett alanti levele is, melyet érdekessége és tanúsága miatt minden simitás nélkül, szóriszora közlünk.

Tisztelt Szerkesztőség!

B. lapjuk legutóbbi számbában megjelent irari cikk adta meg a bátorogatást arra, hogy toltat ragadván, én is egy felmerült esetből kifolyólag, reá mutassak arra a számlalmas verődésre, melyben ipari mozzalmondok fuldoklik. Az „Előre” cikkszőkimononként lerántotta a leplet mindazon megbeszálhatatlan bünről és azok elszomorító következményeiről, melyeket a legutóbbi három évben a soproni ipari mozzalmondok elkövettek. Álljon itt egy újabb bizonyíték, és hajdan fényes mozzalom elhúzóitika.

A soproni kamarákbanhoz Gőza elnöksége íteletben, ítszavaihoz állásra kinevezett egy derék soproni iparos fiát. Tehetőség, törekvő, szorgalmas fiatal ember lévén, ki lankadatlan tanulással és munkássággal végt it magának jóvót állatit. Kétkétszó Fügyes híkar nyugdíjajutásával, mely most megkezdte, előkérte volt a idő, hogy a fiatal ember törekvése megjutalmatássek és előreléptése által újabb ambiciót oltsanak belé. De a soproni ipari kamara igen furcsán jutalmazza az iparosok tehetőségét. Bizonyos vezető emberek utmülük a szegedi kamara egyik fogalmazóját importáltják a soproni kamarához és eljébe teszik az itteni tisztviselőknök. Július 6-án tartották a tárgyalban rendkívül közgyűlést, hol megterített azon felmő székely, hogy egyhangúlag hívták meg a szegedi tisztviselőt a soproni kamarához. Tudom, hogy a legtöbb kamarai tag a szegedi urat soha életében nem látta, tehát seki nem ismeri. De nálunk ez már így szokás! Hanon joggal kérdem: Mit csináltak a soproni kamarai tagok a közgyűlésben, hogy így simdn, egy-

hangulag lehetett hozni egy ipar-előleves határozatot? Akik a keresés-műkban oly igen hangosak, miért nem szavaltak ott, ahol kellett volna, „lejeksen” az iparoság becsületé mellett? Ki becsálja meg az iparost és törekvő fiát, ha ezt az iparoság és szomorú szívből tünik fel egy seges és szomorú szívből tünik fel egy osztály, mely ugyan követel, kiabál és szónokol a korszakban, de hívatott képviselői ott, ahol kellene, egy kukkot nem szólnak?

Mind ezekre a kérdésekre választ kerek iparosársáinkól.

Hogy a kamarai határozat amugy is szabálytalan volt, arról talán meg beszélsek é helyen.

A tisztelt szerkesztő urnak igaz হবে **Egy nem szavalt, de még egyezesen gondolkodó iparos.**

A Rábaszabályozás.

III.

A Rábaszabályozás története körülbelöl 300 evre nyul vissza a multba. Amazonban 1848-ig történet, minket nem érdekel, mert 1848 előtt a népek, mint jobbagy, semmi nemük joga nem volt. Tulajdonnal nem bírt, nemük munkálataiknál tehát a nyagilag nem is lehetett érdekelve. A Rábaszabályozás kérdése az azelőtti időkben csakis a magyar-óvári főhercegi uradalom, az Esterházy hercegek, a győri püspökség és kaptalan, valamint közéletmül érdekelt nagybirtokosság tárgyalta és pedig az ezeket a köröket mindenkor jellemzett hosszúsággal. 1849 után a német időkben a Rábaszabályozás kérdését senki nem bolygatta, más bajokkal volt akkor tele a magyar szive. Csak a 60-as években, amikor a Fertő a tartós szárazság következtében teljesen kiszáradt, jutott eszébe a a Fertő medrére igénytörő nagybirtokosoknak, hogy most, midőn a „paraszt felszabaldit”, tulajdonjoggal, azaz földet bír a Rábaszabályozás kérdésével kapcsolatban, az ő terhére a Fertő medrét területtel a maguk számára armentesíteni, azaz teljesen kiszáratni. Elsősorban tehát a birtok-

viszonyt a Fertő-medre közötti parti birtokok arányában rendezték, és midőn ez szerencsés sikerült, tették meg az akkor alakult alkotmányos kormányról az első lépést: arra nézve, hogy a Rába, Répce és Iker árvizei a Fertőhöz eltereltessek és annak medrére teljesen vízmentesítsék. Ezzel a lépéssel ugyanis ök csak a rábaszabályozási munkálatok újrafelvetését sürgettek és annak minkül, végrehajtására gyakorlatok befolyást amkélük, szándékoltak, meg kevésbé, hogy tényleg hozzajárultak volna. De az ezek módjól rejlő tpusirgat Gőrvár megye és csakmar állatta és meg is mozdult, helyesen okoskodván olyképpen, hogy ha a fertő amitelt árvizek nem gyűlölnek többé a Fertőbe, akkor azok feltartóztatás nélkül Gőrvár megye területére zudulnak és ott meg az eddigiglen is nagyobb károkat fog okozni az árvíz a mar amugy is annyil szenvedett győrvideknek. Nem is számíttva azt, hogy azáltal a győrvideki rovasára zárattitna ki a Fertő medre, mely gyalozások művelést végrehajtáshoz törvényileg kényszerítve adta hozzá a penzt a Rába és Répce vidék népe.

A győriek ezen jogos feljutlására azután 1868. évi augusztus hó 29-én alkotmány N 6 m e n y József, kormánybiztost ki is küldte, hogy a Rába és mellékfolyói szabályozását, valamint a Fertőnek szárazzá tételét, illetőleg száraz voltának biztosítását vizsgálja meg 1906. évi fogamatotának munkálatait, valamint azok minkül végrehajtás és a költségek előteremtésére nevez legyen javaslatot.

(Folytatjuk.)

SZEMLE.

Sopron, 1. 09. június 10.

* **Megyei vendéglők és kávécsok.**
Az a megyei rendelet, mely szerint f. hó 1-től kezdve a vendéglők és kávécsokok elöl a kávécsokok első 11 órára letl visszaszabályozta, az izleti itálmérők pedig este 7 óran túl szentes italok eladását különben szigorú büntetés terhe által ellátitva, nem kis konsternációt szült a megye összes erdőkeltői körében.

A munkálatok fogamatotítása során azonban 1899. április 21-ig már 64.099 koronát építelték a vasúthoz, mire Halles felszólítására Lakner mernök tanulmányokozott, hogy első számításában tvedett és a munkálatok meg további 64.000 koronát fognak igénybe venni.

Halles er Lakner terveit Karál pénzügyi alkalomsal felülvizsgáltatta ugyan, ki már az alkalomsal meg is alapította és ki is jelentette, hogy Lakner terveit felteletsek, számításai hiányosokak és jelentései nem felelnek meg a tényeknek; de Halles mindennek dacára, ezen hiányos, felteletsek és a tényeket nem híven visszatükröztek tervek alapján újabb Lakner birta meg a munkálatok végrehajtásával.

Ennek az intézkedésnek az lett az eredménye, hogy 1906. év végéig 483.001 korona 52 fillert építettek ebbe a 30.000 koronára előirányozott vasúthoz amkélük, hogy az tényleg kinyitottak volna, mert, hogy a birta és az alkaloms kővet a vágyanszóköltöset meg ma sem lehet lételeteni.

Ezen idő airt a vissza nyert kölcsön 231.91 korona 94 fillérről lett értékesítve, miert is Halles igazgatása csupán ebben az egy esetben 458.919 korona 58 fillert kárt okozott az uradalomnak, a mozzait az egész birta meg akkor sem erne meg, ha onnant minden kőve magát jöme a vasúthoz.

Halles ezen eljárása a megyei szabályok 25. § e pontjában itköző megyei viseltet közei, melyek hangyaszavával követtél és az ezáltal okozott károkat meg anyagilag felszólására volna vonható.

(Folyt. köv.)

Haller József sajtópőre Zsombor Géza ellen.*

Schwartz Sándor dr. hatalmas beszéde után az elnök a főmagavandóhoz fordulva kérde, vajon Schwartz dr. előterjesztésére személyesen, vagy a képviselője által óhajtja és eszerveletül megteletni.

Haller a választ Mészner Ernő dr-ra bíztán, az a következő kifogásokkal emelte.

Első sorban is — egy mondia — a Haller ellen indított fejleméjira teszem megjegyzéseimet. Ennek a fejleméjira beszállását a hercegi szolgálatból tagadni veszem agába sincs. Kijelentem azonban, hogy ez kizárólag annak a következménye, hogy a hercegei irányzatban befolyásolták oly emberek, kik Haller állására aprírtáltak és csakis ezek maguk fondolatitá cseleked meg Hallert. Különben ez ügyben a bizonyított ellenzen és a fejleméjira iratok beszerzése ellen a legerélyesebben tiltakozom. Ezt elvégre maga a törvény sem enged meg, mert a hercegi Haller ellen fejleméjira nem lett. Az pedig, aminek tárgyferge jutását Haller és képviselője Mészner Ernő dr. a fejleméjira iratok beszerzésének elcsúszásával oly erősen megakadályozni töreködtek és amely síklyes törekvés oly végzetlenül eredményt szült a vándorlathoz nevez a következő:

Eszterházy herceg beadványa Haller ellen.

A fejleméjira iratok.

Haller József, a hercegi hitbizományi uradalomnak főszámkormányzója, 57 éves,

róm. kath. vallású, családos, telemes vagyon tulajdonosa, udvari tanácsos. 1908. évi április hó 5-ik óta állásotól felfüggesztve és fejleméjira birtelben, a fejleméjira anyag állapot megvizsgálása és három védőnének meghallgatása után és minden körülménynek kelő merlegelése mellett

vetkésnek

kellett nyilatkoztani és a fejleméjira szabályzat 232. §-ának a. e. g. és i. pontjában itköző fejleméjira veszték, valamint a 225 § szerinti birtalmhoz fentartása miatt a 226. § f. pontja szerinti előszájjal kellett sújtani a mi a 12. § b. pontja szerint a nyugdíj-igény elvesztését vonja maga után.

Ez az ítélet Haller Józsehek íteletményeinek beszűnésével mellett közbeszűnésével, az összes uradalmi alkalmatlansággal pedig tudomásvetül céljából közöltessek.

Indokolás.

A vizsgálat folyamán a következő esetek nyertek beigazolást.

I. A szentmarthibányai beadvás.

1897-ben elhatározta az uradalom, hogy a szentmarthibányai kőbányát iparvasúttal köti össze a vasúti állomással. Ennek keresztül-ívetével Lakner Albert uradalmi mernököt bíztá meg Haller.

Lakner meg ugyan abban az évben beajutott tervei szerint a munkálatok önköltségben való végrehajtását javasolta és a költségeket 15.000 forintira szólította elő.

Bar mily kimerésed általános szigorúbar Eliketvini a kávécsok letértek a tónkré nyomma a rendel- ügy az izleti fo fog gram massze mögött. öke, m Ebből a — Ha p mit ser a kilosok melyek tartak é eltpályoz egy ipari de nem a nek bőve olyan e vagy m hogy az képvisel- nem fo * sölése s lamsege szűvelök kapott e gálabb építés gyárepi építésé. A szöve modern egy ót háromt sere, te együtt. Időn íri izleti szorment kapott hogy e renre már hi utyarok toási esmálj puly e o a krepel hogy darabab a kerés meztől az áll- ott va Tehát kért v szorment keres állala z e t király letel az áll- vagy törzslatnál költve őssze a e bec- taly

